

Eiropas Sociālā fonda projekts

“Sociālās integrācijas atbalsta mehānismi”

(Nr. 2009/0328/1DP/1.2.2.4.2/09/APIA/VIAA/016)

INDIVIDUĀLAIS IZGLĪTĪBAS PLĀNS

Izstrādāja: Izglītības iniciatīvu centrs

Mērķa grupa: bērni un jaunieši ar speciālām vajadzībām un funkcionāliem traucējumiem

Jautājumi, kuri palīdz formulēt bērna attīstības perspektīvi

Kas ir šis bērns?

Kādas ir šī bērna intereses un talanti?

Kādas ir šī bērna stiprās puses?

Kādas ir šī bērna nopietnākās grūtības, vajadzības?

Kas ir bērna draugi?

Kādas šaubas rodas, domājot par bērna nākotni?

Kāda ir vīzija, domājot par šo bērnu?

Individuālais mācību plāns – IMP

A. **Noskaidrojošā informācija** – vārds, uzvārds, vecums, adrese, tālruņa numurs, ziņas par vecākiem, jomas, kurās bērnam ir īpašas vajadzības, informācija par IIP un iesaistīšanos programmā datumiem. Speciālistu komandas sastāvs.

B. **Bērna personīgā attīstības līmeņa raksturojums** balstās uz novērojumiem un sevī ietver:

- ko bērns var izdarīt, ieskaitot stiprās puses;
- mācīšanās stils;
- raksturojums par to, ko bērns dotajā brīdī nedara vai to jomu apraksts, kurās nepieciešama palīdzība un atbalsts;
- vecāku iesniegums par ieinteresētību bērna izglītošanā.
- Bērna īpašo vajadzību ietekme uz viņa spējām mācīties un attīstīties parastas izglītības programmas ietvaros.

C. **Ilgtermiņa mērķi un īstermiņa uzdevumi.**

Mērķi un uzdevumi tiek rakstīti, pamatojoties uz katra bērna individuālajām vajadzībām, visās bērna attīstības jomās. Tiem jāatspoguļo izpratne par bērna

attīstības līmeņiem. Gan mērķiem, gan uzdevumiem ir jābūt skaidri saprotamiem ikvienam, kas tos lasa, tiem jāapraksta izmaiņas bērna kompetencē.

- D. **Papildus pakalpojumi.** – audioloģija, darba terapija, fiziskā terapija, psiholoģiskie pakalpojumi, logopēdijas un valodas attīstības pakalpojumi.
- E. **Klases piemērošana un modifikācijas.** - iekārtojuma pielāgošana vai pārveidošana, izvietojums, uzvedības vadīšana, organizatoriskās prasmes, materiāli, sensorās vajadzības.
- F. **Dokumentācija par bērna progresu.** – Novērojumu materiāli, tabulas, bērnu attīstības rādītāji, kontrolsaraksti, kritērijiem atbilstoši testi, standartiem atbilstoši testi, bērna darbi, kas demonstrē izaugsmi.
- G. **Laiks, kurā IIP darbosies.** Parasti viens gads. Ātrāk, ja bērns jau sasniedzis izvirzītos mērķus, vai ir grūtības to sasniegšanā, vai bērns pārceļas uz citu dzīves vietu, vai bērna uzvedība ir problemātiska, vai

Individuālais mācību plāns

Kad savāc informāciju, to apkopo un visa komanda kopā veido individuālo mācību plānu (IMP), ņem vērā vidi, ko, kā, utt.

Pēc ASV likumdošanas bērniem ar īpašām vajadzībām obligāti nepieciešams IMP. Šībrīža mērķis apgūt prasmes veidot IMP, izstrādāt būtiskus, globālus uzdevumus bērnam ar īpašām vajadzībām, izstrādāt konkrētus uzdevumus un mērķus bērnam ar īpašām vajadzībām.

Uzmanība jāvērs uz bērna nākotni, kas viņam būs nepieciešams, kad būs pieaudzis. Jājautā – kādu tu redzi šo bērnu nākotnē? Ko tu sagaidi no viņa nākotnē? Vecāki spēlē ļoti lielu lomu IMP izstrādāšanā. Viņiem ir noteicošā loma. Parasti paiet samērā daudz laika, kamēr to veic. Komandai jāpūlecjas vairākas reizes.

IMP komponenti:

- Informācijas identificēšana
- Bērna pašreizējā prasmju līmeņa novērtējums
- Ilgtermiņa un īstermiņa uzdevumi
- Speciālistu palīdzība
- Telpas piemērošana un modifikēšana
- Bērna izaugsmes dokumentēšana
- Plānotie datumi IMP ieviešanai

Ilglaicīgie
mērķi

Uzdevums Nr. 1

Uzdevums Nr. 2

Cik labi b. izpilda?
Kad viņš varēs?
Kā mēs to noskaidrosim?

Plānojot IMP jautājumi, kuri jāuzdod:

1. Kas ir šis bērns?
2. Kādas intereses un talanti viņam piemīt?
3. Kādas ir viņa stiprās puses?
4. Kādas nopietnākās grūtības, kādas vajadzības?
5. Kas ir draugi?
6. Kādas ir draudošās briesmas nākotnē? Par ko nepieciešams sapņot domājot par nākotni?

Jautājumi, lai plānotu vēlamo nākotni?

- Kādu vēlētos redzēt šī bērna nākotni tagad un nākotnē?
- Kāda varētu būt ideāla diena šim bērnam?
- Kuri cilvēki tiktu iesaistīti bērna dzīvē?
- Kās jādara šodien, lai nākotnes vīzija kļūtu realitāte?

Individuālā plāna sastādīšana.

1. Nosaka informācijas daudzumu, esamību
2. Bērna attīstība dotajā brīdī
3. Mērķi un uzdevumi
4. Speciālie pakalpojumi, kas nepieciešami bērnam
5. Izmaiņas un ierīces/iekārtas, kuras nepieciešamas bērna klasē/grupā
6. Datumi un laiki, līdz kuram jārealizē/jāapgūst šie uzdevumi.
7. Bērnu attīstības dokumentēšana
8. Bērna iekļaušana parastas grupas/klases dzīvē.

Parasti šādus plānus veido gadam, reizēm arī īsākam laikam. Mēdz arī mainīt uzdevumus, ja tas ir neprecīzs, kaut kas nenotiek tā kā bija iepriekš paredzēts.

Mērķi un uzdevumi

Sākotnēji veic uzdevuma analīzi, lai noskaidrotu un saprastu bērna spējas, kas nepieciešamas šī uzdevuma veikšanai vai lai labāk saprastu pašu uzdevumu, lai bērns mācītu visefektīvākā veidā. Analīzi veic skolotājs vienā no diviem veidiem:

1. Mācību vielas apguvēja/skolēna uzdevuma analīze – tā saistīta ar spēju noskaidrošanu un analīzi, un grūtībām, kādas var rasties bērnam, veicot uzdevumu. Pamatjautājumi ir šādi:

- Vai bērna neveiksmi radīja uzdevuma neizprašana vai bērna nespēja izpildīt uzdevumu?
- Ko bērns dara, veicot uzdevumu?

2. Uzdevuma paša analīze – tā saistīta ar to prasmju izpēti, kādas nepieciešamas, lai izpildītu uzdevumu. Pamatjautājumi ir šādi:

- Kādas prasmes ir nepieciešamas, lai saprastu un izpildītu uzdevumu? Tās varētu būt valoda, atmiņa, problēmsituācijas risināšana, dzirdes, redzes uztvere, atkarība no nepieciešamā aprīkojuma.
- Vai uzdevums ir galvenokārt verbāls vai neverbāls?
- Vai tas prasa sociālus vai nesociālus spriedumus?
- Kādas prasmes un iesaistīšanās pakāpe ir nepieciešama (uztvere, atmiņa, simbolu izmantošana, jēdzienu veidošana)?

Pamatjautājumi saistībā ar programmas plānošanu ir:

- Kādus konkrētus izglītojošus uzdevumus bērnam ir nepieciešams iemācīties?
- Kādi ir secīgie soļi šī uzdevuma apguvē?
- Kāda konkrēta uzvedība bērnam nepieciešama, lai veiktu šo uzdevumu?

Izpratne par tipisku bērna attīstību ir nepieciešama, lai plānotu darbības bērniem ar īpašām vajadzībām. Kādi ir mērķi un uzdevumi?

Mērķi ir ilgākam laika posmam un tie ir visaptveroši. Tie ir pozitīvi vērsti t.i., ko bērns darīs, zinās, pratīs.

Palielināt bērna sadarbību ar citiem cilvēkiem, bērniem.

Uzdevums ir īsam laikam un tos formulē ļoti konkrēti. Tos noteikti var pamanīt, ieraudzīt. Piemēram, Bērns sarunājas ar citiem bērniem katru dienu, jebkurā brīdī.

Ieteikumi mērķu un uzdevumu izvirzīšanā:

- Mērķiem un uzdevumiem jābūt reāliem.
- Mērķiem un uzdevumiem jābūt uzrakstītiem pozitīvi virzītiem.
- Mērķi un uzdevumi jāformulē tā, lai bērns šajā procesā būtu aktīvā persona, bet ne pasīvā (t.i. nelieto izteicienus “varēs sēdēt”, “varēs iet”, bet gan “sēdēs”, “ies”)
- Uzdevumiem jābūt izmērāmiem, saskatāmiem.
- Katrā uzdevumā tikai viena darbība, kuru var novērot.

Plānojot IMP katra uzdevuma formulējumā jāietilpst vismaz 3 sastāvdaļām:

1. **Uzvedība:** Apraksts tam kādu uzvedību apgūs bērns vai kādas prasmes apgūs bērns (vēlamais rezultāts)
2. **Nosacījumi:** apraksts tam, kad bērns apgūs šādu uzvedību vai prasmes vai pie kādiem nosacījumiem tas notiks.
3. **Kritēriji:** Apraksts tam, cik labi bērns būs apguvis šo uzvedību, prasmes vai apgūstamo māku līmenis. Bieži norāda % no laika, kad bērns to varēs veikt, vai arī norāda kāda palīdzība būs nepieciešama no citu puses.

Ieteikumi mērķu un uzdevumu identifikācijai

Izvirzot vēlamās prasmes un uzvedību jāņem vērā sekojošais:

Kritēriji	Kritēriju apraksts
Ģimenes tiesības un pienākumi	Ģimenes vērtības un priekšrocības tiek ņemtas vērā un tiek cienītas.

Bērna veselība un pašvērtējums	Tiek ņemts vērā bērna vispārējais veselības stāvoklis un pašsajūta
Bērna intereses, stiprās puses un priekšrocības, kādas viņš pats izvirza	Tiek ņemtas bērna personīgās vēlmes, intereses, priekšrocības
Bērna visupirmās vēlmes un grūtības	Vai tie atspoguļo patiesās bērna vēlmes un grūtības
Iespējas darboties	Vai pietiek daudzveidības, lai uzlabotu prasmes un uzvedību
Vecuma atbilstība	Vēlamais rezultāts atbilst tam, ko var sagaidīt no šī vecuma bērna
Kultūras īpatnības	Vēlamās prasmes un uzvedība tiek saskaņota ar ģimenes kultūru un tradīcijām
Funkcionalitāte un svarīgums	Prasmes un uzvedība, kuras ir svarīgas bērnam. Ja bērns neiemācās šo uzvedību, tad tas jādara kādam citam. Piemēram, iznest atkritumus, ja bērns to neiemācās, tas jādara citam.
Iespēja apgūt	Vai pastāv laba iespēja bērnam apgūt prasmes un atbilstošu uzvedību.
Iespēja vispārināt	Vai pastāv labi apstākļi, lai bērns varētu apgūt kādas prasmes dažādos apstākļos un situācijās.
Statusa paaugstināšana	Šīs prasmes un mākas palīdzēs bērnam ieņemt augstāku statusu/atzinību starp līdzaudžiem.
Draudzības un piederības statuss	Prasmes un uzvedība labvēlīgi ietekmēs bērna draudzību ar viņa līdzaudžiem.

Izvērtējot kādu nevajag veikt vispārinājumus. Dažkārt bērni tiek testēti, lai viņu izvērtētu kā tiek galā ar saviem uzdevumiem un pienākumiem. Bērncentrētā klasē cenšas ne tik bieži izvērtēt bērnu, bet gan iesaistīt darbībā. Biežāk notiek bērna darbības aprakstošā vērtēšana. Novērtējot bērnam nepieciešamā atbalsta lielumu jāvadās no veselā saprāta, jāvēro, jāanalizē uzdevums. Pedagogam nav jāzina viss par bērna īpašo vajadzību, jo nav divu vienādu bērnu. Skolotāja loma ir tā, lai viņš vērotu, sekotu, sniegtu nepieciešamo atbalstu.

Speciālās vajadzības mācībās atkarīgas no novirzes

Novirze	Sensori	Kognitīvās	Lingvistiskās	Sociāli/ emocionālās	Motorās	Medicīniski/ psihiskās
Aklums						
Kurlums						
Cerebrālā trieka						
Autisms						
Dauna sindroms						
Emocionālie traucējumi						
Attīstības traucējumi						

Nepieciešams veikt problēmuzvedības funkcionālu novērtēšanu.

1. Identificēt problēmuzvedību. Ja bērnam piemīt vairāki veidi problēmuzvedības, tad noteikt prioritāro. Izvēlēties vienu no uzvedības formām un fokusēt savu uzvedību uz vienu konkrētu izpausmi.
2. Vērojiet un nosakiet, kur un kādos gadījumos parādās problēmuzvedība.
3. Noskaidrojiet, kas notika tieši pirms un pēc problēmuzvedības, pārrunājiet ar citiem pieaugušajiem, bērniem un, ja tas iespējams, arī ar pašu bērnu.
4. Izvirziet hipotēzi tās risināšanai un novēršanai, lokalizēšanai, utt.

Grupas vai klases adaptācija bērniem ar īpašām vajadzībām nozīmē izmaiņas vai modifikācijas, kuras veic klasē ar mērķi, lai bērns ar īpašām vajadzībām klasē varētu aktīvi piedalīties ikdienas darbos un nodarbībās.